

POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K 46. SVĚTOVÉMU DNI SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ (20. května 2012)

„Mlčení a Slovo: cesta evangelizace“

Drazí bratři a sestry!

S blížícím se Světovým dnem sdělovacích prostředků 2012 chci s vámi sdílet některé úvahy o jednom aspektu komunikace mezi lidmi, na který se často zapomíná, přestože je velmi důležitý, a dnes je zvláště potřebné si ho připomenout. Jedná se o vztah mezi mlčením a slovem. Jsou to dva momenty komunikace, které pro otevření autentického dialogu a dosažení opravdové blízkosti mezi lidmi musí být v rovnováze, musí se střídat a doplňovat. Když slovo a mlčení se navzájem vylučují, komunikace upadá buď proto, že se tím vyvolává určitý zmatek, anebo naopak proto, že se vytváří ovzduší chladu. Když se však navzájem doplňují, komunikace nabývá na hodnotě a významu.

Mlčení je integrální součástí komunikace a bez něj neexistují slova s hutným obsahem. Při mlčení lépe nasloucháme sobě samým a poznáváme sebe samé, při něm se rodí a prohlubuje myšlenka a jasněji pochopíme, co chceme říci, anebo, co očekáváme od druhého, a volíme způsob svého vyjádření. Když mlčíme, dáváme druhému člověku možnost, aby mluvil a vyjádřil se, a sobě zabráníme, abychom zůstávali připoutaní jen k vlastním slovům a myšlenkám bez vhodné konfrontace. Tak se otevírá prostor pro vzájemné naslouchání s možností hlubšího lidského vztahu. Při mlčení se zachytí např. nejautentičtější momenty komunikace mezi těmi, kdo se milují – gesto, výraz tváře a řeč těla jako znamení, jimiž se člověk projevuje. Při mlčení hovoří radost, starost i bolest, které právě v něm nacházejí zvláště silnou výrazovou formu. Z mlčení se tedy odvozuje ještě náročnější komunikace, jež vyžaduje citlivost a schopnost naslouchat a často vyjadřuje míru a povahu vztahů. Tam, kde zprávy a informace jsou hojné, stává se mlčení opodstatněné pro rozlišování důležitého od toho, co je neužitečné a podružné. Hluboká reflexe nám pomůže, abychom objevili vztah mezi událostmi, které na první pohled mezi sebou nesouvisejí, a abychom zprávy vyhodnotili a analyzovali. Díky tomu se mohou sdílet promyšlené a trefné pohledy a může se docházet k autentickému společnému poznání. K tomu je třeba vytvářet příhodné prostředí, téměř určitý „ekosystém“, který dokáže uvádět do rovnováhy mlčení, slovo, obrazy a zvuky.

Velká část současné komunikační dynamiky se zaměřuje na otázky hledající odpovědi. Vyhledávače a sociální sítě jsou východiskem při komunikaci pro mnoho lidí, kteří hledají rady, podněty, informace a odpovědi. Internet se v dnešních dnech stále více stává místem otázek a odpovědí. Současný člověk je dokonce často bombardován odpověďmi na otázky, které si nikdy nekladl, a na potřeby, které nepociťuje. Mlčení je

cenné pro usnadnění potřebného rozlišování mezi mnoha podněty a mnoha odpověďmi, které dostáváme, právě proto, abychom se mohli zaměřit na otázky skutečně důležité. V komplexním a mnohotvárném světě komunikace se totiž pozornost mnohých zaměřuje na poslední otázky lidského života: Kdo jsem? Co se mohu dovědět? Co mám konat? V co mohu doufat? Je důležité přijímat lidi, kteří tyto otázky vyslovují, a otevírat se pro možnost opravdového dialogu s nimi, tvořeného slovem, výměnou názorů, ale také výzvou k zamyšlení a k mlčení, jež často může být výmluvnější než uspěchaná odpověď a umožní tazateli, aby sestoupil do hloubky svého nitra a otevřel se pro odpověď, kterou vepsal do srdce člověka Bůh.

Neustálý proud otázek je v podstatě projevem neklidu lidské bytosti stále hledající malé či velké pravdy, které by daly životu smysl a naději. Člověk se nemůže uspokojit s prostou nezávaznou výměnou kritických názorů a životních zkušeností; všichni hledáme pravdu a sdílíme tuto hlubokou touhu, ještě více v naší době, „kdy lidé při výměně informací sdílejí sebe samé, svůj pohled na svět, své naděje a své ideály“ (Poselství ke Světovému dni sdělovacích prostředků 2011).

Se zájmem je třeba brát v úvahu různé formy internetových stránek, aplikací a sociálních sítí, které by mohly pomáhat dnešnímu člověku, aby prožíval okamžiky reflexe a autentického tázání, ale také nacházel prostor pro ticho, příležitost k modlitbě, k meditaci nebo ke sdílení Božího Slova. Pokud se nezanedbává péče o vlastní nitro, lze krátkou esenciální zprávou, která často není delší než biblický verš, vyjádřit i hluboké myšlenky. Nesmíme se podívat, že v různých náboženských tradicích jsou samota a mlčení upřednostňovanými místy pro pomoc lidem při znovunalezení sebe a takové Pravdy, která dává všemu smysl. Bůh biblického zjevení hovoří i beze slov: „Kristův kříž ukazuje, že Bůh mluví také svým mlčením. Mlčení Boha, zkušenost nepřítomnosti Všemohoucího a Otce je rozhodující etapou pozemské cesty Božího Syna, vtěleného Slova. ... Mlčením Boha se prodlužují jeho předešlá slova. V těchto temných chvílích hovoří paradoxně svým mlčením“ (post-synodální apoštol. exhortace *Verbum Domini*, 30. září 2010, 21). V tichu kříže hovoří výmluvnost Boží lásky prožívané až k nejvyššímu daru. Po Kristově smrti země zmlkne a o Velikonoční sobotě, když „Král spí a vtělený Bůh vyburcoval ty, kteří od věků spali“ (Modlitba se čtením na Bílou sobotu), zaznívá Boží hlas plný lásky k lidstvu.

Pokud Bůh hovoří k člověku i mlčením, také člověk v mlčení objevuje možnost, jak hovořit s Bohem a o Bohu. „Potřebujeme takové mlčení, které se stane kontemplací, které nám umožní vstoupit do Božího ticha a tak dospět do bodu, kde se rodí Slovo, Slovo přinášející spásu (homilie při mši sv. pro členy Mezinárodní teologické komise, 6. října 2006). Hovoříme-li o Boží velikosti, náš jazyk se ukazuje jako nedostatečný a tím se otevírá prostor pro tichou kontemplaci. Z takové kontemplanace se s veškerou vnitřní silou rodí naléhavost misie a neodkladná potřeba „zvěstovat, co jsme viděli a slyšeli, abyste i vy měli společenství s Bohem“ (srov. 1 Jan 1, 3). Tichá kontemplanace nám umožňuje vnořit se do pramene Lásky, který nás vede k našemu bližnímu, abychom cítili jeho bolest a nabídli Kristovo světlo, poselství jeho života a dar jeho naprosté lásky, která zachraňuje.

Při tiché kontemplaci se rovněž s ještě větší silou ukazuje Věčné Slovo, skrze něž byl stvořen svět, a zachycuje se záměr spásy, který Bůh uskutečňuje slovy a skutky během celé historie lidstva. Jak připomíná Druhý vatikánský koncil, Boží Zjevení se uskutečňuje „činy i slovy, které navzájem vnitřně souvisí, takže skutky, které Bůh vykonal v dějinách spásy, ukazují a posilují nauku i skutečnosti vyjádřené slovy; slova pak hlásají tyto skutky a objasňují tajemství v nich obsažená“ (*Dei Verbum*, 2). Záměr spásy vrcholí v osobě Ježíše z Nazareta, jenž je prostředníkem a naplněním veškerého Zjevení. On nám dal poznat pravou tvář Boha Otce a svým křížem a Zmrtvýchvstáním nám umožnil, abychom přešli z otroctví hříchu a smrti ke svobodě Božích dětí. Základní otázka o smyslu člověka nachází v Kristově tajemství odpověď, která je schopná přinést mír do nepokojného lidského srdce. Z tohoto tajemství se rodí poslání církve a toto tajemství vede křesťany k tomu, aby se stávali hlasateli naděje a spásy a svědky takové lásky, která pozvedá důstojnost člověka a vytváří spravedlnost a mír.

Slovo a mlčení. Vychovávat se ke komunikaci znamená učit se nejen hovořit, ale i naslouchat a kontemplovat. To je zvláště důležité pro nositele evangelizace; oba dva, slovo i mlčení, jsou základními a nedílnými prvky komunikační činnosti církve při novém hlásání Krista v současném světě. Veškeré dílo evangelizace, které církve koná skrze veřejné komunikační prostředky, svěřuji Panně Marii, jejíž mlčení „naslouchá a dává vzniknout Slovu“ (modlitba pro *Agoru mladých* v Loretu, 1.-2. září 2007).

Ve Vatikánu, 24. ledna 2012, na svátek sv. Františka Saleského

Benedictus PP. XVI